

FRONTUL MĂRĂȘEȘTI

• ILUSTRAT •

Scopul acestei reviste este: de a propaga dragostea pentru Rege, Neam și Țară, de a strânge legăturile de camaraderie dintre foștii luptători, de a comemora faptele glorioase din războiul pentru întregirea Neamului, și de a pune la îndemâna Ostașilor dela Hotare o literatură de un înălțător patriotism.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

REVISTA APARE SUB CONDUCEREA D-LOR:
General G. DRĂGĂNESCU și VASILE G. ȚIFESCU
Inscrisă la Tribunalul Ilfov S. I Com. Reg. publ. per. sub No. 558/1939

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAJESTATEA SA REGELE MIHAI I

NISTRUL ȘI ROMÂNII

Armata românească, alături de oștile germane și în bună înțelegere cu făuritorii planului de eliberare a popoarelor subjugate de Rusia Țaristă și de Rusia Sovietică, a mers să ne elibereze și pe bunii noștri frați — Moldovenii de peste Nistru, cari numără peste un milion de suflete și au știut să-și impuie voința de a avea o „republică moldovenească autonomă” chiar în Rusia Sovietică.

Nistrul este un fluviu curat românesc, legat de atâtea pagini din istoria națională și în conștiința creatorilor de literatură populară sau cultă ca o apă cu totul a destinului românesc. Într'adevăr, cetățile de pe malul drept al Nistrului — Hotinul, Soroca, Tighina și Cetatea-Albă sunt creațiuni ale spiritului administrativ și militar moldovenesc, iar orașele de pe malul stâng al Nistrului sunt creațiuni ale sufletului românesc în expansiune: astfel, Movilăul a fost întemeiat de domnitorul Moldovii — Ieremia Movilă, Rașcovul — de boerul moldovan Rașcu și Dubosarii de boerul moldovan Jora.

Tot așa Nistrul joacă un rol însemnat în literatura populară și în literatura cultă românească. În popor se cântă:

Foaie verde mărăcine,
Plânge inimioara'n mine
C'am rămas al nimănu
Pe marginea Nistrului,
In jeliștea vântului.
In bătaia glonțului!..

Sau

Frunzuliță trei smicele,
Trupul meu e plin de jele
Ca Nistru de petricele;
Trupul meu e plin de-alean
Ca Nistru din mal în mal.
Când se sbate val cu val..
Frunzuliță măr-gutui,
Jelui-m'aș și n'am cui,
Jelui-m'aș Nistrului:
Nistru curge turburat,
Că mă vede înjugat
La străinul blăstămat.
Bate'l Doamne, pe Muscal
Ca Nistru când bate'n mal!
Bate'l, Doamne, pe străin
Ca Nistru când bate'n plin!
Bate-i și pe venetici,
Ca Nistru când bate'n stânci!..

În literatura cultă românească Nistrul este descris cu măiestrie de B. P. Hașdeu în „Răzvan și Vidra”, de Vasile Alecsandri în poemul „Dan Căpitan de plai” și în „Sentinela română”, de Mihail Eminescu în „Doina și în poemul postum „Moldova”, de Costachi Negruzzi în prima navelă românească „Alexandru Lăpușeanu”, de Panait Cerna în poemul „După un veac”, scris cu prilejul tristului centenar de robie rusească, de Gh. Coșbuc în balada „Ghiaura”, de Mihail Sadoveanu în ro-

manul istoric „Șoimii” și în cartea „Druveri basarabene” de Nicolae Iorga în „Neamul românesc din Basarabia” — o carte scrisă după călătoria sa din 1905, de Nicolae Dunăreanu în „Vremuri cernite”, de Gib Mihăescu în romanul „Rusoaica”, de poeții basarabeni — Alexie Mateevici, Sergiu Victor Cujbă, Ion Buzdugan și alții.

Subsemnatul scriam, în 1913, în gen popular:

— Bună ziua, Nistrule,
Nistrule, bătrânule!
Am venit să te mai văd,
Să te văd, la sfat să șăd:
Că tu, frate, multe știi.
Multe vezi, pe unde vii,
Multe prinzi și multe-auzi
Prin hucaagul un'te-ascunzi!
Ce mai veste ne aduci,
Pe-ale tale unde dulci.
Dela frații cei din sus
Și acei dela Apus?
Ce mai știi de viața lor
Sub jugul străinilor?
Spune, dragă, de ce ta?
Oare nu cumva te faci,
Că n'auzi, Măria Ta.
Rugămintea caldă-a mea!..
Însă Nistru parcă-i mut.
Parcă-i un moșneag tăcut.
Ce-a văzut, l'a întristat.
O rușine, s'un păcat.
Că Români-s ferecați
De hainii împărați!..

Și dacă stările de atunci din preajma Nistrului trezeau în mine și în confrății mei deznădejde, — după revoluția din 1917 lucrurile se schimbă. La congresul ostașilor moldoveni din Chișinău, din 21—28 Octombrie 1917, când s'a proclamat autonomia Basarabiei, țaranul de peste Nistru Toma Jalbă spunea: „Și așa, fraților, din cuvintele dv. cari le-am auzit, eu văd că toți ațcea v'ați hotărât să vă luați ceiace vi se cuvine: drepturile și autonomia.. Dar, eu acum vă întreb pe voi, fraților: Cui ne lăsați pe noi moldovenii cei ce suntem ruți din coasta Basarabiei și trăim pe celălalt mal al Nistrului? Noi să rămânem ca șoarecii în dinții cotoiului?”

Fraților, nu ne lăsați, nu ne uitați! Iar dacă ne veți uita, noi vom săpa malul Nistrului și vom îndrepta apa dincolo de pământul nostru. Căci, mai bine să-și schimbe răul mersul său, decât să rămânem noi, frații, despărțiți unii de alții”.

Și cuvintele lui Toma Jalbă i-au angajat și pe frații basarabeni și pe frații transnistrieni.

Basarabeianul Ion Buzdugan scria în 1918:

„Nistrule, bătrânule,
Ian stânge-ți suspinele,
Și-auzi frații mei cum plâng
De pe malul tău cel stâng,
Sub jugul străinului —

Domnia păgânului.
Plinu-i dealul de blesteme
Și de chinuri valea geme...
De-ar fi voia Domnului
După gândul omului:
Nistrul și-ar muta cărarea
Mai la Răsărit spre Marea,
Iar pe frați, surori duioase
Nă le-ar da 'napoi acasă,
Că sunt ruți din coasta noastră
Nistrule, apă albastră..

Iar transnistrianul Ilie Zăftur după ce a fost nevoit să-și părăsească locurile natale, scria în pribegia lui din țară:

Nistrule, tu plângi cu mine
Plânge toată valea ta..
Rămâi, moșule, cu bine,
Jur că nu te voi uita!..
Jur pe țara 'ndurerată,
Jur pe bunul Dumnezeu,
Să-ți păstrez iubirea toată
Și să te doresc mereu!

Din Hotin și pân la Mare,
Dela Prut și pân' la Bug
Numai tânguiri amare:
Fiii tăi azi poartă jug.

Depărtându-mă cuminte,
Geme 'n mine jalea ta,
Jur pe sfintele morminte,
Jur că nu te voi uita!..

Și mai avem o dovadă că Nistrul este un fluviu cu totul românesc. Slavii — polonezii, Ucrainenii și Rușii — nu cântă Nistrul. Nu-l cântă, nici în poezia populară, nici în cea cultă. Marele poet polonez Adam Mickiewicz, care a fost, în pribegia lui, la Cetatea-Albă, scria în poemul „Stepele Akermanului”:

„E liniștea atât de mare,
Încât chiar a istoriei îndepărtată
chemare s'ar auzi..

Dar nime nu mă chiamă!”

Și tot așa nime și nimic nu-l chema nici pe genialul poet rus Alexandru Pușkin, care a stat în Basarabia între 1819—1823 și care, în cunoscuta evocare a lui Ovidiu, scria:

„Aici, cu lira nordică,
Clamând pustietățile,
Am rătăcit și eu!..

Din Ucrainenii — Nicolae Gogol descrie în chip minunat Nistrul, iar Taras Zevcenco — stepa ucraineană. Dar despre Nistru nici nu pomenesc, pentru că Nistrul pentru orice slav este un râu străin.

În schimb, pe noi, Români, ne chiamă la Nistru și istoria sbuciumată a neamului nostru și frații transnistrieni, cari, după ce l-au avut pe gospodarul Moldovii Gheorghe Duca hatman și stăpân, așteaptă de secole eliberarea de sub Ruși și unirea cu frații din România!

Așa să-i ajute și să ne ajute Dumnezeu!

PAN. HALIPPA

PROCLAMAȚIA MAREȘALULUI ANTONESCU CĂTRE ȚARĂ

ROMĂNI !

După un an de trudnică muncă și de zdruncinare credincioasă pentru Neam, pentru Rege și pentru Dreptate, vă înfățișez împlinirile și strădania, pentru ca să mă judecați toți, și Istoria să ne asculte mărturisirea.

Am primit, la 6 Septembrie 1940, zbciumata povară a unui Neam frânt, singur, desonorat, desorganizat și descurajat.

Temeliile noastre de viață fuseseră zdrobite de descompunerea morală și prăbușirea sfintelor granițe.

În plin război european, fără nici un sprijin din afară, umilit și neînțeles, cu o ordine morală care frământase și pătase totul, de la rădăcinile sufletului românesc până la treptele înalte ale Tronului ;

Cu un Stat desorganizat de o conducere silnică, prăvălitoare de drepturi și demnitate ;

Cu finanțele Statului secătuite și pierdute, dar cu zdrobitoarea prezență a fraților izgoniți dela vetre, săraci și umiliți, prin pierderea teritoriilor ;

Cu o ordine politică internă descompusă de valurile vrajbei și tiraniei, fără putința aflării unei stânci de rezemare național ;

Cu Armata umilită de o înfrângere nemeritată, prin neputința ostașului de a-și apăra pământul și onoarea ;

Așa am găsit eu la 6 Septembrie 1940 Țara noastră, în ceasul când Dumnezeu mi-a așezat pe umeri răspunderea chinuitoare a destinului românesc.

Ani dearândul luptasem pentru temeiuri de viață națională sănătoasă și puternică ;

Ani dearândul strigasem că Armata se fărâmă și Statul se prăbușește ;

Ani dearândul văzusem că Națiunea presimțea, întunecată, scadența neiertătoare a unor greșeli din trecut, cari slăbiseră Tărânumea, înstrăinaseră bogățiile Neamului și descurajaseră Cărturarii și Tinerele Neamului.

Păcate vechi și noi sunau ceasul de răspundere neiertătoare, amenințând însăși ființa noastră națională.

ROMĂNI !

Să nu uitați.

Eram atunci la un pas de cucerirea în afară și zbciumul dinăuntru era sfâșietor.

M'am străduit să dau Țării onoarea și desrobirea ei să șterg petele neiertătoare ale trecutului, fiindcă fără onoare și drepturi, fără încredere și dreptate, un Neam nu poate trăi.

Români,

Azi se dă în lume o luptă fără seamăn. Încleștarea vieții și a gândului a aruncat asupra Europei nu numai sânge cotropitor, dar amenințarea gravă a anarhiei și a prăbușirii comuniste. Suntem angajați într'o luptă sfântă, grea, necruțătoare, așa cum altă dată Voevozii noștri luptau cu primejdiile și furtuni neînchipuite, păstrând aici în Carpați și Dunăre lumina veșnică a civilizației creștine.

Să fim trezi, încrezători și puternici, pentru că veacurile își așează drumul, azi, sub ochii noștri. Acelora care s'au jertfit pentru Neam și pentru Rege, acelora care au luptat pentru Lege și pentru Biserică, Neamul le închină azi toată tresărirea gliei românești, desrobită prin jertfa lor.

Cutremurați de sângele martirilor, să jurăm toți, în fața mormântului lor, că, uniți și credincioși, muncitori și Români, vom ști să le cinștim jertfa și să dăm Patriei tot ceia ce ei au fost în stare să-i dăruiască.

MAREȘALUL ANTONESCU

V'am cerut să mă ascultați.

V'am cerut să mă urmați.

V'am cerut să-mi dați încredere.

Și, mai ales v'am cerut să regăsiți în suflete viforul drepturilor și al credinței strămoșilor, mândria de români și onoarea de a aduce Patriei tot ceia ce inima și trupul românesc sunt în stare să dăruiască prin credință, prin muncă și prin jertfă, pentru Neam și pentru Rege.

Rezemat pe această încredere, pe acest suflet nou al Țării, am putut să țes iarăși firele soartei noastre de peste granițe, legând România printr'o alianță demnă cu Germania, Italia și Japonia, care putea să ne asigure nu numai liniștea apărându-ne de cucerirea rusă și bolșevică, dar avea să ne aducă reîmplinirea sfintelor noastre drepturi.

I-am dat alianței fidelitatea unui Neam, care vrea să-și păstreze onoarea și pământul.

De atunci am primit înțelegerea marelui Popor German și a Poporului Italian, sprijinul statornic și curat al Fuehrerului Cancelar Adolf Hitler, și darul de sânge al soldatului german care a luptat pe pământul românesc, umăr la umăr, pentru desrobire și pentru civilizație.

Am spus numai atunci, când am încheiat această alianță, temelie de drepturi și dreptate, că nu trădez nimic din ce este românesc și că

lupt pentru înălțarea demnității noastre.

Azi, Români, puteți să vă dați seama cu toții că Țara noastră nu mai este singură, că am putut salva prin această alianță, nu numai ființa teritoriului nostru frânt, pe care îl amenințau hoardele comuniste, dar am putut să desrobesc pământuri românești, prin lupta dela Răsărit, spălându-ne desonoarea prin sângele ostașilor noștri.

Măsurați cu un cuget curat și cu lumina adevărului această împlinire națională și dați-vă seama că am putut recăștiga pământurile strămoșești, numai după un an dela fărâmare lor ; atunci când altă dată veacurile ne-au arătat potrivnicia și ne-au împiedicat unitatea.

Este acesta un sprijin al Providenței și o faptă a Istoriei noastre, pe care trebuie s'o înțelegem și s'o merităm.

În acest an de trudă, de luptă și de jertfă, Armata a adus cea mai însângeraată și mai sfințită contribuție.

De aceia, ei trebuie să-i închinăm cel dintâi gând de recunoștință la capătul acestui an de desrobire.

ROMĂNI !

M'am străduit, în acest popas ca și înăuntru să refac temeliile zdruncinate și să ridic credințele de totdeauna, gospodăria și munca,

Ceeace am înfăptuit în această vreme este hotărît o ridicare a puterilor românești deasupra coteropiei străine, prin românizarea vieții și proprietății asupra de vâscul semit și descătușarea noastră, prin legi de românizare.

Din înfăptuirile Guvernului pe care vi le prezint, veți judeca singuri că n'a fost ogor de viață națională începând cu armata Țării, trecând la agricultura românească și la mărirea producției noastre, la ordinea școlară, a justiției și a finanțelor Statului, a sănătății și a muncii, a comunicațiilor și a operelor sociale, fără ca pretutindeni să nu se simtă pași noi de muncă și de înfăptuire, piatră nouă de zidire și de înălțare.

Nu vorbele, ci faptele supuse judecării voastre vă cer să le priviți, pentru ca să vă dați seama cât s'a înfăptuit în tăcerea acestui an de muncă nebiruită.

Războiul împotriva dușmanilor civilizației și a destinelor noastre, nu ne-a împiedicat, cu toată povara și răspunderile lui, să continuăm munca îndârjită și să ne facem datoria, nu numai față de țara rămasă în pace, dar și față de pământurile desrobite de sângele eroilor ca și față de cei cari au murit sau cari au luptat pentru ele.

Basarabia și Bucovina au fost supuse unei organizări noi, iar invalizii, orfanii și văduvele de război și-au primit, așa cum își vor primi toți eroii Neamului, recunoașterea jertfei și luptei lor, prin legi de cinste, care să le asigure liniștea și dreptul viitorului prin pensii, educație orfanilor și pământuri eroilor.

Am judecat și înlăturat pe inovații trecutului, luptându-mă ca valoarea educativă a pedepselor s'o împreunez cu cea mai nebiruită râvnă pentru a așeza cinstea și ordinea.

Dreptatea și meritul trebuie să stea la baza Statului alături de cinste și muncă.

M'am luptat să așez gospodăria Statului pe o bază sănătoasă și sinceră, prin măsuri financiare chibzuite și cumpătate.

Aș fi vrut să pot împlini mai mult pentru producția românească, mărind puterile de muncă ale agriculturii și industriei noastre.

Războiul Europei mi-a stat împotriva.

Aș fi vrut să fac mai mult pentru Țăranul nostru care așteaptă de veacuri împlinirea dreptății și ridicarea sufletului și muncii lui.

Din judecata împlinirilor pe care le înfățișez Țării, Țăranii vor vedea însă toată strădania curată pe care am pus-o și sprijinul pe care li l-am dat în această vreme.

Ei vor simți mai ales, grija stator-

nică pe care le-o port și voința neîndulecată de a le spori puterile, de îndată ce stările dinăuntru și din afară îmi vor da puțința s'o înfăptuesc.

Am râvnit să fac mai mult și pentru muncitorimea noastră, în afară de ridicarea salariilor și de asistența socială, dar aceleași greutateți ale producției de război m'au silit să-mi amân strădania.

ROMANI,

Continuând cu nebiruită credință în puterile Neamului lupta noastră de apărare a pământurilor și a civilizației și munca de reconstrucție a instituțiilor vieții românești de îndată ce lupta sfântă ne va îngădui popasul unei noi acțiuni naționale, vom pași la împlinirea crezurilor românești de totdeauna și a nevoilor Statului.

Vom face o reconstrucție administrativă pentru a da Statului și serviciilor noastre publice noi mijloace de viață și împlinire.

Organizarea Statului va merge mână în mână cu organizarea profesiunilor.

Muncitorii manuali vor fi strânși în spirit național și într'o nouă disciplină a muncii și a ocrotirei ei sociale.

Muncitorii cărturari vor fi strânși în corporații și corpuri tehnice, prin care meritul muncii și capacitatea clăditoare a omului să poată să așeze erarhia drepturilor în Stat și formarea elitelor în Națiune.

Țărănimea și satele noastre își vor găsi noi instituții și mijloace de viață, toată râvna Statului aplicându-se asupra dreptății sociale și ridicarea economică și sinceră a lumii țărănești.

În sfârșit, Economia noastră va fi întinsă la o nouă organizare a producției agricole și industriale, ținândseamă de toate puterile naturale ale structurii noastre și punându-le în valoare.

Iar noile generații vor găsi noi instituții de disciplină și muncă națională în care să-și poată plămădi credința și viitorul.

Pentru a împlini aceste noi crezuri de viață și aceste așteptări ale cugetului și nevoii românești, vă voi cere din nou înțelegerea și sprijinul chemându-vă la înfăptuirea fiecăreia din aceste așezări.

ROMANI,

În acest an au fost ceasuri grele pentru Neam și au fost ceasuri cumpătate pentru mine.

Dumnezeu ne-a ajutat să le biruim și să facem dintr'un început de înfrângere un an de desrobire națională.

De aceea în pragul unui nou an de

răspundere, vă mărturisesc Români, nu numai fapta și strădania pentru a o măsura și înțelege, dar vă închin toată recunoștința mea pentru că m'ați înțeles și m'ați ajutat, pentru că ați crezut și m'ați urmat.

Fiindcă vouă care ați adus în matca credinței românești, onoarea, munca și jertfa voastră, vouă vă datoresc biruința noastră.

Voi închide în inima mea durerea pe care mi-au făcut-o aceia puținți care n'au înțeles că în această luptă sfântă și în această muncă neînduplecată, eu n'am făcut decât să slujesc crezul național, cu voința hotărîtă de ridicare a Neamului și de recâștigare a drepturilor lui veșnice.

ROMANI,

Azi se dă în lume o luptă fără seamăn.

Înceștarea vieții și a gândului a aruncat asupra Europei nu numai sânge coteropitor, dar amenințarea gravă a anarhiei și a prăbușirii comuniste.

Suntem angajați într'o luptă sfântă, grea, necruțătoare, așa cum altă dată Voevozii noștri luptau cu primejdii și furtuni neînch'puite, păstrând aici în Carpați și Dunăre lumina veșnică a civilizației creștine.

Să fim trezi, încrezători și puternici, pentru că veacurile își așează drumul, azi, sub ochii noștri.

Acelora care s'au jertfit pentru Neam și pentru Rege, acelora care au luptat pentru Lege și pentru Biserică, Neamul le închină azi toată tresărirea gleei românești, desrobită prin jertfa lor.

Cutremurați de sângele martirilor, să jurăm toți, în fața mormântului lor, că, uniți și credincioși, muncitori și Români, vom ști să le cinstim jertfa și să dăm Patriei tot ceea ce ei au fost în stare să-i dăruiască.

ROMANI,

Un an de muncă s'a încheiat.

Un an de luptă și de zidire începe.

Să ne turnăm în suflete și în trupuri toată porunca ceasului de față.

Desrobirea n'a fost numai o desrobire de pământuri, ea a fost o chemare nouă a Neamului nostru spre mari împliniri și noi destine.

Pentru vetrele strămoșilor ;

Pentru credința părinților ;

Pentru mândria noastră ;

Pentru dreptul copiilor noștri ;

Pentru veșnicia românească ;

Cu Dumnezeu înainte !

Trăiască Regele.

Trăiască România.

MAREȘAL ION ANTONESCU

MIHAI VITEAZUL

1557 — 1601

Când cetești cartea lui N. Bălcescu, scrisă cu toată căldura unui suflet îndurerat de soarta poporului său, dar încrezător în valoarea lui firească, Mihai-Viteazul îți apare ca și concretizarea unui erou mistic. E o cântare a vitejiei, a întreprinderii iuți, dar și a împlinirii de o clipă a visului în care se legănau suferind, idealistii depe vremea lui Bălcescu. Subiectivitatea autorului se împletește cu străduința istoricului de a fi obiectiv. Atmosfera de aproape zeificare a viteazului fără frică, cuprinde și ceva din durerea lui Bălcescu, silit să apuce calea pribegiei, numai pentru că dorea o soartă mai bună țărișoarei sale și neamului cu trupul numai răni. A descris faptele lui Mihai, le-a preamărit, alegând expresiunile cele mai potrivite, ca să poată spune generațiilor tinere: „Nu desnădăjduiți; în trecutul nostru s'au găsit fapte supraomenești, care au înfruntat valuri și mai năprasnice, biruindu-le”.

Opunerea între urieșia fapturilor de demult și slăbiciunea momentană, naște o reacțiune folositoare. Toropeala dispare, dorința de a trăi viața, în plina ei manifestare, se deșteaptă. Poporul un moment la margine de prăpastie reînvie, prin conștienta cunoașterea a trecutului, „care a avut întotdeauna ceva adevărat”.

E o scenă ca din Iliada acea pe care Bălcescu o descrie drept exponentă a eroismului lui Mihai.

„El hotărăște atunci a se jertfi ca altă dată și a cumpăra biruința cu primajia vieții sale. Ridicând ochii către cer, mărinimosul domn chiamă în ajutoru-i protecția mântuitoare a zeului armatelor, smulge o secure ostășească dela un soldat, se aruncă în coloana vrăjmașă ce-l amenință mai de aproape, doboară pe toți ce se încearcă a-i sta împotriva, ajunge pe Caraiman-Pașa, îi sboară capul și făcând minuni de vitejie se întoarce la ai săi plin de trofee și fără a fi rănit. Această faptă eroică înfioră pe Turci de spaimă, iar pe creștini îi însuflețește și-i aprinde de acel erou entuziasm, izvor bogat în fapte minunate”.

Faptele lui Mihai-Viteazul ating în adevăr măreții epice. Când se vorbește de războaie și de cuceriri, le judecăm adesea fără vrerea noastră în cadrul mijloacelor tehnice și economice moderne. Chiar așa și rămâne nelămurită iuțeala loviturilor date, când la Siliștra pe Dunărea înghețată, când la Hotin. Rămâne nelămurită ca mecanism și vreme scurtă, dar se lămurște pe deplin prin voința hotă-

rită a conducătorului, care fascinează pumnul de oameni târați hipnotic și asvârlți în luptă până la unul.

La el, hotărârea luată trebuie executată. Tărăgăneală nu se încapă. Ar fi gândit, cine știe și el, că: „Imposibil, nu este decât în dicționarul celor proști”. Când se hotără să treacă în Ardealul stăpânit de Andrei Bathori, episcopul domnitor cu sprijin leșesc, înaintă iute ca fulgerul, ca și Napoleon când căzu în spatele austriacilor peste Alpi. E una din trăsăturile lui tipice, care-i arată caracterul. Duminică, la 7 Octombrie era la poalele Carpaților înspre Ploiești, iar peste 24 de ore, în revărsatul zorilor intra în Ardeal.

„Trecu munții cu mai mare iuțeală decât odinioară Annibal” scrie Bethlen.

Hotărât, avea sprijinul ager al luptătorului care își potrivește atacul după dispozițiile dușmanului. Bătălia dela Călugăreni, o mână de oameni împotriva noianului de turcime, este una din cele mai strălucite isbânzi a privirii atente și a judecății iuți asupra prielniciei momentului. Mîntea îl ajutase în multe din episoadele complicate, trăite în scurta-i domnie vijeli-oasă

În stăpânirea ostașilor, de multe ori adunătură străină, plătită, nu a jucat puțin rol și înfățișarea-i impunătoare, cu privirea pătrunzătoare, când încrunțată de te făcea să intri în pământ, când scrutătoare de sfredelea până'n adâncul celor mai ascunse taine.

Legenda ni-l înfățișează ca de piatră în fața călăului, pus de Alexandru-Vodă-cel-Rău să-i reteze capul, spre a scăpa de un pretendent serios și iubit de popor. Călăul asvârle securea cât colo și fuge.

La curtea împăratului din Praga, figura impunătoare a domnitorului muntean, îmbrăcat în hlamidă scumpă, apare distinctă ca înfățișare în tabloul zugrăvit de Frans Francken, din Muzeul dela Viena. Ținând la braț pe fiica împăratului, „în mantia neagră încheiată cu o singură pafta la umăr, având pe cap cuca cu surguci, are aceeași înfățișare nobilă ca și a prinților printre care se găsește”.

Și ca ultim vlăstar din vestita ramură a Basarabilor, ridicat o clipă „Domn al Munteniei, al Ardealului și al Moldovei” cade repede străpuns de lancea lașității și a trădării, în cortul domnesc de lângă Turda.

A strălucit ca un meteor bătăgând groaza în numeroșii săi dușmani sămănând îngrijorare chiar la puternicii împărați, spre a se stânge nu din a sa

vină, cât din încurcăturile istorice fără capăt, ce domneau în zona aceasta din Europa, unde se încâlceau atâtea poftă de cuceriri teritoriale și tendinți de stăpânire trainică. E drept că multe din aceste încurcături, vin și de pe urma vijelioaselor lui fapte.

Ce l-a dus spre ele? Ne-o spune singur în istorisirea vieții lui, trimitează marelui duce Cosimo din Florența. Indemnul lăuntric era „de a face lucruri care ar duce la lauda lui Dumnezeu, la slujba creștinătății”, iar aiurea repetă că „n'a făcut din sila cuiva, ci ca să am și eu loc și nume în creștinătate”.

Cruciadele se sfârșiseră de mult, dar spiritul care le-a condus rămăsese încă acum când turcii își luau revanșa amenințând Europa. Cei veniți mai deadreptul în contact cu puhoaiile asiatice, eram noi. Veacuri întregi groaza turcească stă în fața domnitorilor cu dragoste de țară. Unii se pun în calea puhoiului, dar sunt înecați. Alții încearcă momentul potrivit pentru a sfârși odată cu răspândirea lui navalnică. Din aceștia din urmă face parte Mihai.

Sacrifică totul pentru a ajunge la țintă. Se sacrifică pe sine, căci nu e viață omenească. Aceia trăită în scurta perioadă de 8 ani cât a domnit, cu neogoiată trudă, veșnic pe drumuri și în bătălii. Unde n'a călcat acest svăpăiat cuceritor? Pașii lui sunt prevestitorii drumurilor urmate cu mult mai târziu de armatele regulate române. Ajunge un moment până spre trecătorile balcanice ce duc la Țarigrad, după cum dela Alba-Iulia pornește în goană neînțeleasă spre a se arăta sub zidurile Sucevii urmărind pe Ieremia-Movilă până la Hotin, pentru a poposi o clipă în Iași. Ar fi vrut să meargă și la Temeșoara, dar împrejurările din Ardeal nu i-au permis. A călcat astfel prin toate cetățile care formau inima provinciilor azi unite în aceleași granițe.

Și-a sacrificat liniștea vieții, dar și familia, pe Stanca Doamna și pe fiicăsa Domnița Florica, purtate ca ostatece de colo-colo.

„Și așa mă rog de întreaga creștinătate să-mi dea ajutor, că toate le-am pierdut și pământurile și agoniseala și nevasta și copiii și la urmă tot ce am avut pe lume”.

Poate să existe o mai sfâșietoare tragedie sufletească, mărturisită? Așa se explică și svăcniturile desperate ca și impetuoșitatea atacurilor ori goana de vijelie.

După victoria dela Șelimber lângă Sibiu urmă biruința dela Mirăslău și fuga spre țara-i uitată o clipă, în care năvăliră leșii. Norocul nu-l mai favoriza. La Bucov, „singur ca un leu”, în fruntea crâmpelilor de oști ce-i rămăsese, a mai ținut războiul câteva ceasuri. O altă încercare de a-și recuceri tronul la Loviște, pe Argeș, fu iarăși

zadarnică. Și astfel începe din nou pribegia, nu ca triumfător. Trece prin vechea lui țară, Oltenia, unde a slujit ca Ban. Apucă drumul către Viena și apoi la Praga, unde se înfățișă împăratului, ca să scoată înfățișat singur mult așteptata făgăduință de ajutor.

La serbările Curții împărătești, înfățișarea impunătoare a domnitorului munleau atrage toate privirile; în sufletul lui picurau însă lacrimi amare și pentru țara depărtată, lăsată pradă leșilor și mai ales pentru scumpa lui soție ținută în Ardeal. În urma lui era numai ruină. Și cu câtă amărăciune scrie: „De aș fi pierdut totul de cătră dușmani, nu m'ar durea atâta cât mă doare că mi s'a făcut de acela dela care, Dumnezeu mă vede, așteptam ajutor și sprijin”.

O clipă din nou îi surâde soarta. Intors dela Praga vine iarăși în Ardeal cu armată mai numeroasă, iar la Gurăslău se arată același, ca și la Călugăreni. Când fu mai aproape de izbânda finală îl doboră învidia tovarășului impus, Generalul Basta.

Și astfel se sfârși marele domn, cu speranțe mereu amăgite și așteptări zadarnice. Iși începe dorul de a curăți țara de Turci prin măcelărirea lor în București, prin năvală asupra cetăților din lungul Dunării și prin isprava dela Călugăreni, unde însuși Sinan Pașa cu 7 tuiuri, temutul Sinan-Pașa, păți rușinea să cadă „într'o foarte adâncă mocirlă, de unde cu multă greutate a fost scos”.

Isprăvi iute ca ceva foarte natural. „Această puțină slujbă” vorbind de isprăvile din iarna 1594—95, „am făcut-o într'o singură iarnă și apoi m'am dus să mă odihnesc în cetatea mea de scaun”.

Dorind alungarea Turcilor, nu se putea bizui numai pe vitejia lui și bruma de oștire ce o putea aduna din țară. Vroind să servească creștinătatea, își întoarse gândul cătră Impăratul, care ar fi dorit să-și adauge și titlul de învingător al Turcilor, dar fără să cheltuiască mult și fără să-și expuie prea numeroasa oștire. De aice toată tărăgâneala celui dela care Mihai aștepta sprijin. Inconjurat de dușmani, hărțuit de nesinceritatea celor ce i se arată uneori prieteni, trecându-i ca o nălucă prin față ademenirea stăpânirii Ardealului, își mută câmpul de activitate în mijlocul forfoteli vii, ajungând în aceeași situație aproape ca și Anibal când lupta la poarta Romei.

Gândul de cucerire îl domină.

El singur spune:

„Atunci oricine va putea cunoaște câtă pagubă am făcut dușmanului și câtă slujbă creștinătății, distrugând atâtea țări dela hotarele Ardealului până unde se varsă Dunărea în Marea cea mare, ostenindu-mă zi și noapte fără să fi avut pace sau odihnă, nici

vara, nici iarna, necruțând cheltuială nici alta, nici primejdie de ori ce fel”.

Gândul unirei tuturor Românilor nu-i încolțise în minte. Prin isprăvile lui putea cel mult să grăbească trezirea în popor a conștiinței despre unitatea neamului, deși pentru aceasta alte vremuri se cer, decât acele de grea cumpănă prin care trecea neamul românesc.

Totuși rămâne mare, nu numai în înșirarea fenomenelor istorice naționale. Prin impetuozitatea loviturilor sale „determină șirul împrejurărilor, concentrează asupra lui privirile lumii politice, devine un factor însemnat în evoluția istorică a timpului său” (A. D. Xenopol).

Simbolizează energia străbună intrupată și în cei mărunți viteji, care își apără cu desnađejde vatra și cărora le datorim chiar existența noastră de azi.

Concretizează una din însușirile de temei ale neamului. „Sufletul îndrăneț, voința neînfrănată a strămoșilor trăia în el; câți nu se luptase din câți îi trăise înainte, se luptară printr'însul” (N. Iorga).

Nu știe ce e durerea.

„Și eu, în această luptă, am primit dela un turc o suliță în piept, pe care am scos-o și am rupt-o cu mâinile mele”.

E o scenă din povestirile despre vitejia romană.

Nu știe ce e frica. Unde era vâl-mășeala mai mare, acolo se băga spre îmbărbătarea soldaților săi. Cu ființa lui impetuoasă dar prea nerăbdătoare, veșnic în mișcare și neastâmpăr, timp de 8 ani cât ține scurta-i domnie, domina evenimentele care se petrec în tot cuprinsul granițelor de azi.

„Singur cu sabia în mână, fără să am nici întărituri, nici castele, nici cetăți, nici o casă de piatră unde să mă pot adăposti, fără aceia unde locuiam eu”.

Sub înfățișarea de mare războinic, neogoiat răscolitor de forțe, gata să treacă prin ascuțitul sabiei, turcii și tătarii care-i pustiau țara, se ascundea o fire de bumătate, moștenirea tatălui

său Pătrașcu numit de popor Cel Bun, de sinceritate dăunătoare în mijlocul viperilor în care trăia și de sentimentalitate fie îndreptată măcar asupra familiei sale scumpe.

Cât a fost Ban al Craiovei „câștigă inimile tuturor, prin înfățișarea sa frumoasă, cu virtuțile alese și cu purtarea sa proteguitoare pentru cei mici, îngăduitoare pentru cei mari” (A. Lapedatu).

Deși hărțuit și neconținut lovit de Andrei Bathori, când i se aduce capul însângerat al celui ucis de secu, „lăcrămile deodată îmbrobodiră fulgerarea ochilor lui și din inimă strigă: „O săracul popă! săracul popă!” Astfel plânse marele Cesar când văzu dinainte-i capul dușmanului său Pompei” (N. Bălcescu).

Sinceritatea ce o puse în vorbele pline de nădejde ale Impăratului i-a adus multe neplăceri. Totuși el continua a spune: „Și așa am luat Ardealul în numele lui Dumnezeu și al Măriei Sale Impăratului”.

Neviclean, căzu pradă vicleniei lui Basta iar dragostea lui pentru doamna Stanca și copiii lui, îl face să fie și mai grăbit, purtându-le grija oriunde se afla.

Au trecut mai bine de trei veacuri de când trupul lui însângerat de loviturile celor ce l-au ucis în întunecul nopții fu batjocorit și asvârlit în șanț, ca un hoit. În istoria părtinitoare a stăpânilor de ieri ai Ardealului e luat în ocară, iar în școli era numit hoț.

Nu era oare aceasta și soarta întregului popor ardelean?

Vremurile se răsbună iar sfânta dreptate birue. Pe urmele lui Mihai dela Alba-Iulia, a pășit Cel ce reprezenta de astă dată izbucnirea conștiinței naționale.

În asemenea cadru, faptele lui Mihai-Viteazul ajung simbolice iar aspra lui viață aceea a unui erou.

ION SIMIONESCU
Profesor universitar
Președinte al Academiei Române

Nu trebuie să lipsească din casa noastră
cărțile scrise cu suflet românesc, de:

IOAN SIMIONESCU
Prof. universitar, Președ. Academiei Române

<i>Tinere cunoaște-ți Țara</i>	70 lei
<i>Oameni aleși, vol. I Străinii</i>	80 „
„ „ vol. II Români	80 „
<i>Orașe din România</i>	75 „
<i>Între Dunăre și Mare</i>	60 „
<i>În lungu' graniței</i>	80 „
<i>Pe drumul apelor mari</i>	60 „
<i>Tinere cunoaște-ți arborii</i>	60 „
<i>Biruința cercetașului</i>	60 „

Aceste cărți se găsesc de vânzare la toate librăriile din Țară, precum și la editura „Cartea Românească” din București.

SCRISORILE

Șoseaua era plină de răniți, cari abia se târau, din iadul dela Turtucaia spre Dunăre. În urmă, văzduhul clocotea fără o clipă de hodină; buibuitul fără sfârșit al artileriei grele dușmane, părea un muget izbucnit din măruntăele pământului.

Mergeam în fruntea bateriei mele sfărâmate; și calul, împușcat într'un picior, îmi șchiopăta la fiecare pas.

Caii dela tunuri, istoviți, inșetați, și flămânzi, abia păseau. Convoiu răniților nu se mai isprăvea; își țara, gemând, picioarele însângerate, răzemați în puști și în crengi, sprijinindu-se unii pe alții și vâltându-se cu toții la fel:

„Valeu, dați-mi, fraților un pic de apă, că nu mai pot: mor“.

Setea îi chinuia pe toți mai cumplit ca rănile. Printre oameni, șchiopătau și cai, duși de dârlogi, ori lăsați în voie. Mergeau cumiși, cu ochii plini de suferință ca și ochii omenesți; credincioși ca niște câni, în urma stăpânilor și tovarășilor de chinuri. Iar pe marginea drumului plin de hârtopuri, câțiva salcâmi, schilodiți de ghiulele, întindeau în gol brațe ca de orbi, și par'că porniseră și ei, spre lucirile de oțel ale Dunării.

În fruntea convoiului acestuia, întunecat, care venea, parcă, depe altă lume, era un cunoscut al meu: un profesor, locotenent în acelaș regiment de artilerie ca și mine. Îl duceau doi soldați, grămadă, într'o foaie de cort, legată de două puști, pe cari le sprijiniseră pe umere, ca pe-o brancardă. Pânza era scoartă de sânge. Locotenentul sta ghem și i-se vedea numai fața, uscată și neagră, pe cari îi ardeau, ca de jărătec, ochii, — și picioarele, cari îi sprânzurau afară, pline de sânge închegat, și i se legănau, la dreapta și la stânga, ca prinse numai într'o peliță slabă; gata, par'că, să cadă în pulberea drumului, la fiecare pas al soldaților. Dar nu gemea ca ceilalți: Sta ca împetrit, cu gura vântată strânsă cu desnădejde; cașicum și-ar fi zăvorit un urlat de durere; și, din când în când, glasul i se ridica hotărât și îmbărbăta pe răniți:

„Băeți, să nu cădeți nici unul... Da' care nu mai poate merge, mai bine să se împuște, decât să ajungă în mâinile bulgarilor... Care nu se poate împușca singur, săl-roage pe tovarășul de alături, să-i dăruiască moartea...“

Mi-era vecin, ne întâlneam de atâtea ori, întotdeauna, ducându-se ori venind, dela școala lui. Se însurase numai de câțiva ani și avea o nevastă cuminte și harnică, care-și îngrija casa ca o gospodină de demult. O vedeam petrecându-l dimineața până la poartă, sprintenă ca

o rândunică și inbujorată ca o floare; o zăream așteptându-l în porțiță, la ameză și seara, cu tâmpla lipită de stâlp, cu ochii ferbinți în lungul drumului. Era o femeiușcă brună ca o țigăncușă, c'o față mată și doi ochi ca două genuni de întuneric. Își purta părul, negru ca abanosul, rătăzât bătește și răzvrătit și cărlionțat, deasupra grumazului rotund și catifelat; vesnic, — și primăvara, și vara, și toamna și iarna, — c'o floare în piept, roșie, cași gura ei făcută pentru sărutări. Toată ziua se învălmășea, sprintenă și voioasă, cu gospodăria, și nu eșea nicăeri; toată ziua o auzeam cântând, ca o păsărică, cu glasul ei de fetiță fericită. În fiecare dimineață, o vedeam culegând flori, din grădița îngrijită de mâinile ei harnice, și intrând cu'n buchet în odaia lui de lucru și așezându-i-l pe birou, între vrafurile de cărți. În fiecare dimineață o zăream, printre perdele, luând, carte cu carte, cu o lumină de evlavie pe fața fragedă, cu gropiți în colțurile gurii, — și ștergând-o, cu luare-aminte, de praf, și așezând-o, întocmai undă-o găsise.

La masă, așeza iarăși flori, pe fața curată ca o ninsoare proaspătă; și mâncau, aproape unul de altul, ca doi îndrăgostiți. Și eu, din odaia mea, vedeam drept în sufrageria lor albă, ca o chilie de mânăstire, și-mi plăcea să-i pândesc de după stor.

Toate icoanele acestea, îmi scăpară, ca într'o clipire de fulger, când îl zării ghemuit în pânza de cort plină de sânge; și nu îndrăznii, la început, să m'aproprii de el; dar ochii lui înfrigurați se îndreptară, deodată spre mine, ca și cum l'ași fi strigat pe nume.

Mă cunoscu îndată; tresări și-mi întinse mâinile amândouă:

„Tu aici? Dumnezeu, parcă, mi te-a scos înainte...“

Descălecai; și mâinile lui, reci și galbene, ca de mort, — pe care vinile albastre stăteau scrise ca niște râuri pe-o hartă, — îmi strănseră puternic mâinile, ca în zilele bune, când ne întâlneam pe străzile Bucureștiului. Vorbea răspicat și liniștit, de, parcă, nu i-ar fi curs o picătură de sânge:

„Ce ciudat; chiar, în clipa asta, mă gândeam la tine, — unde te duci? — La București.“

— Te duci la București? făcu cu însuflețire; și toată fața i se lumină. Ce noroc am astăzi! Am să-ți fac o rugămintă... (Și adaugă încet, cu tălână în glas). Eu nu știu dacă am să mai ajung la București: e o adevărată minune că se mai ține sufletul în mine.

— Nu vorbi prostii, îngăimă eu, ca să zic ceva.

— Nu vorbesc de loc prostii; mă vezi ce liniștit sunt. Imi dau foarte bine seamă de starea în care mă aflu: mult nu mai pot trăi... Uite-te, dacă nu mă crezi... Nu mi-s rupte numai picioarele... Asta n'ar fi nimic...“ Și ferind în lături pânza de cort, îmi arătă pânțele: cu bandajile leoarcă de sânge:

„Cum vezi, nu voiu mai putea ajunge la București...“

Și ducând mâinile de ceară la piept, se deschee și scoase un teanc de cărți-poștale militarești, legate cu o panglică albastră.

„Uite, aici sunt peste o sută de scrisori pentru soția mea... Am stat în fiecare noapte până târziu și i-am scris cu slova mea măruntă, pe care aproape, numai ea o poate ceti... O pregătesc, încetul cu încetul; până când, din cele din urmă rânduri, va trebui să înțeleagă adevărul... (Se opri, o clipă, și-și șterse fruntea de sudoare; apoi începu iar, cu aceiași liniște, rostind fiecare vorbă tot atât de răspicat). Îi vei trimite, pe rând, în fiecare zi, câte-o scrisoare... Au, într'un colț, un număr, ca să știi cum să le trimiți... Dar, te rog, în fiecare zi, c'asa i-am făgăduit, să nu treacă o zi, fără să-i scriu măcar un rând. Iar scrisorile ei, le vei primi tu... (Se opri o clipă, cu ochii uscați: numai nările îi tremurau. Apoi vorbi, iar, cu acelaș glas). Și dacă se va întâmpla vr'o nenorocire și cu tine, îl vei ruga, pe cineva, mai deaproape, să facă el ce te-am rugat pe tine... Și acum apropie-te să te îmbrățisez și să te sărut și să-ți mulțumesc din toată inima... A, nu ți-e rusine să plângi... Ce fel de ostaș ești tu?... Dă-mi, te rog, acu puțină apă, că mor de sete...“

Alergai să caut apă și tocmai la coada convoiului, găsiți la un soldat un strop și mă întorsei, într'un suflet, îndărăt, cu plosca în mână. Dar ajunsei prea târziu:

Soldații cari-îl duceau pe umere, stăteau descoperiți, cu capetele plecate în piept, cu fețele brăzdate, învâluite într'o umbră adâncă de durere.

Mă apropiai săl mai văd odată:

Dormea, parcă, cu fața alinată; și două lacrimi îi alunecau încet spre mustăți.

Noaptea umedă de toamnă căzu adâncă. Abia se mai zăreau licărind, în întuneric, apele Dunării. Încălecai, mă întorsei către oamenii mei, și comandai scurt:

„Pentru onor, — capul la stânga!“

Și plecai, în pasul calului, în fruntea bateriei, cu mîntea goală, ca o prăpastie fioroasă.

●●● RĂNIȚII ●●●

Ne-au rămas întipărite cuvintele aceluia caporal rănit cu care am stat de vorbă mai îndelung într'unul din spitalele Capitalei :

rilor și era infierbântată fruntea caporalului care ne vorbea:

„...Și când domnul sublocotenent ne-a ordonat: Înainte băeți! am dat

juceș prin ei și cădeau bolșevicii, unul după altul, așa, ca muștele. Dar când mi-era lumea mai dragă m'a atins aici, în brațul drept, glonțul ăsta păcătos. Nici nu l-am simțit, la'nceput.. Și nu-l mai simt nici acum.

„Astăzi camarazii mei trebuie să fie departe, poate să fi trecut Niprul, că se băteau ca lei...”

În spitalele noastre ostașii răniți au primit îmbrățișarea emoționată a Țării întregi. Ei sunt mărturia virtuților noastre strămoșești și sunt copiii cei mai dragi ai Neamului.

Cu sângele lor, poporul român, ros mai bine de-un an de cele mai crunte umilinți și nedreptăți, își scrie acum glorioasa pagină a reînchegării.

Optimismul lor, încrederea lor în ziua de mâine, arată cât de adânc săpată în inima Țării e hotărârea de-a ne apăra moșia izgonind hoardele ticăloase ce-au cutropit-o.

În fața răniților noștri, Țara își pleacă fruntea cu recunoștină, cu admirație și cu mândrie.

Ii așteaptă din nou, voioși și veseli, la munca lor, cetățeni liberi ai unei țări care și-a cucerit libertatea cu brațul lor.

Să ne gândim la datoria ce trebuie să avem pentru acei ce și-au vărsat sângele ca să ne scape frații și să ne întregască hotarele.

Majestatea Sa Regina Mamă și Domnul M. Antonescu Vice-Președinte al Consiliului de Miniștri la căpătâiul unui rănit.

„Abia aștept să-mi dreg brațul și să pornesc din nou...”

Aceste câteva cuvinte sunt ilustrația cea mai grăitoare a stării sufletești în care se află cei întorși de pe câmpul de onoare.

Sunt răniții noștri, al căror sânge a curs pentru liberarea Basarabiei și a Bucovinei; sunt eroii noștri cu a căror jertfă săpăm hotarele României de mâine.

I-am văzut în spitalele Capitalei, am stat de vorbă cu ei. Și am trăit paradoxala situație de a primi noi, simpli vizitatori, cetățeni, lecții de optimism și îmbărbătare dela ostașii veniți din linia de foc și de sacrificiu.

Ne-au povestit minunatele lor fapte de arme, ni le-au povestit simplu și magnific, fără fantezie, așa cum e viața acolo, în tiparele ei dure. Nici nu ar fi nevoie de imaginație în această înșiruire de fapte: căci recucerirea pământului nostru strămoșesc s'a săvârșit cu jefuri și acte de bărbăție care fac cinste oricărei armate și oricărei literaturii din lume.

Erau ochii umezi de bogăția aminti-

Doamna Maria Mareșal Antonescu, vizitând un spital de răniți.

ARMATA NOASTRĂ

Noi, românii, de când am apărut în istorie ne-am răboit mereu. Nu pentru că ne-ar fi fost dragă harța. Niciun neam de oameni nu e mai blând decât al nostru, mai împăciuitor, mai răbdător la provocările dușmane. Nu avem nici sângele aprins al celor ce sar la bătaie din orice fleac, sufletul nostru nu are nici fondul barbar al celor ce simt gustul sângelui și al distrugerii. Suntem un popor de oameni așezați, calmi, hotărâți ce nu fac niciun gest pripit și nu doresc răul nimănui. Cu atât mai mult, cruzimea ne desgustă și ne revoltă. Dacă totuși, a trebuit mereu să punem mâna pe armă pentru a ne răboi, am făcut-o doar atunci când nu se mai poate altfel.

Și cine dă numai când e la aman, cine își apără dreptul său, e un luptător cu calități deosebite. Nu un răboinic ci un luptător. Căci luptător e acela pe care nu-l mână în răboi nici vâlvătaia pătimașă a unei clipe trecătoare, nici nevoia barbară a distrugrii, ce se satură și ea, după un timp. Cine luptă pentru a se apăra, cine are în sângele lui, de veacuri, simțul dreptății cauzei sale, nu depune arma decât când a învins sau e răpus.

Ce a făcut, oare, acest popor, timp de aproape două milenii, decât să învingă sau să cadă răpus, pentru a se ridica din nou și a învinge, până la urmă! Noi, întotdeauna ne-am bătut când nu se mai putea altfel. Deaceia, atunci când ne-am bătut am făcut-o cu convingere, cu desperare, înfipti în

glie, stând neclintii în calea valurilor de atac ale dușmanului îngropând sub noi pe cei ce voiau să ne cotopească.

Bătându-ne astfel, întotdeauna, aprigi și fără cruțare, având mereu a-

primea iermlor și a sărăciei noastre, învățați să înfruntăm urgia unor lungi secole de lupte și restricte, deprinși să stăm cu o mână pe plug și alta pe paloș, moștenind obiceiul de a ne culca cu flinta sub cap, noi suntem născuți nu făcuți soldați. Virtuțile noastre răboinice țâșnesc, atavic, în fiecare pui de român și se afirmă, colectiv, oride-

Infanteria noastră înaintează pe un drum transnistrian.

ceiași dreaptă cauză de apărat: glia noastră strămoșească, noi am sădit în suflete și trupuri, veac de veac, virtuțile soldatului adevărat. Căliți la as-

câte ori soarta ne pune față în față cu dușmanii.

Și în acest răboiu, pe care l-am făcut, atunci când nu se mai putea altfel, pentru că drepturile noastre trebuiau afirmate și frații noștri liberați, ostașul român se dovedește a fi același aprig luptător pe care veacurile l-a creiat și l-a statornicit aici.

Formată din astfel de elemente, armata noastră dă exemple de bravură și înscrie pagini de glorie. Cu un spirit de sacrificiu ce stârnește admirația camarazilor lor germani, neprecupețindu-și viața, setoși să fie mereu în frunte și mereu biruitori, soldații noștri sunt, și azi, aceiași pui de lei ce au înscris în cartea istoriei umane rândurile de foc ale eroismului românesc.

Având un aprig Comandant și însuflețită de marea sa iubire de țară, armata română își face mai mult decât datoria. Ea apără umanitatea și dă acestui neam dreptul să continue a purta blazonul vitejiei sale seculare, prin care și-a asigurat întotdeauna libertatea și existența.

Ecoul strălucitelor fapte de arme ce încunună fruntea ostașilor noștri de pe liniile de foc ale Răsăritului ne umplu sufletul de admirație și de mândrie.

Coloane nesfârșite de trupe române se îndreaptă spre Odesa.

În Paradisul dela Soroca

Se abătuse în vara aceea mare belșug asupra Moldovei. Plouase toată primăvara, la vreme, și acum, la sfârșit de August, în fiecare ogradă auria gireada de snopi, ori, pe arii, de sub copitele cailor, s'alegea grâul curat și galbăn, ca arama nouă.

Se abătuse belșugul, dar s'abătuse și dușmanul. Tătarii flămânzi și sălbateci trecură vadurile Nistrului și năvăliră în Moldova. Urmașii lui Sabetai Behadâr și-a lui Batic Han, alergară de la Volga să pustiască Moldova. Când au chibzuit că s'a strâns recolta, tătărimea lui Mamac-Han și-a ridicat tabunurile năpustindu-se către Nipru. Indată ce trecu apa, sălbatecii se desfăcură'n trei: o parte năzui spre Camenița, Jitmir, Rujmir și Vladimir, alta spre Tremblovo, ajungând până'n Podolia, la Volin. A treia parte din oaste Mamac Han a aruncat-o peste Nistru, în Moldova, începând cu ținutul Căușanilor, urcând, în jaf și moarte, spre Prut și Suceava.

Au alergat călăreții de margină spre urechea Voevodului, iar străjile au înflorit focuri pe creștet de movili. Căpitanii de oști urmărind vrăjmașul, îl lovea în desis de codru, în vâgăuni mlăștinoase, înfrângându-l și secerându-i numărul.

Au înțeles tătarii că Moldova îi străjuită și că'n loc de Suceava, mai socotit este să se'ndrepte spre Nistru.

Și-a fost acolo, la Lipinți, în preajma Nistrului, mare bătălie de-a eșit Ștefan Vodă biruitor. Apoi, după ce se potoli furtuna, Vodă coborî c'o parte din sfetnici și oaste spre cetatea Sorocii. Trimise iscoadă s'oblicească la Otaci dacă Hanul Tătariilor și-a strâns cortul dela Moghilău, de peste Nistru și liniștit din spre partea asta, se'ndrepta spre sate pustiite, adunând în suflet numai jale din tot ce vedea.

Blăstămată nație, făcu într'o vreme Ștefan Vodă către vel logofătul Tăutu care călărea alătura. Uite ce-a făcut prin sate.

— Așa e, Măria Ta, da'poate au și ei dreptate.

— Ce dreptate, Tăutu ?

— Că Moldova-i frumoasă și bogată...

— Dar are și cine să-i apere bogățiile.

— Are, Măria Ta. Dovada am făcut-o la Lipinți.

Domnul clătină capul, împovărat parcă de amintirile luptei. Ca o umbră trecu prin fața ochilor, înourându-i ușor. Oftă, privind zarea scaldată'n văpăile după amezii. Pâcul de oaste pătrunse'n pădurea bătrână a Mălăciunilor, înveșmântându-se'n răcoare și'n mirezme. Când eși în lumină, se vedea aproape zidurile cetății și Nistrul de argint. Oștenii urmărind cursul apei, călătorind și ei cu valurile pe sub pădurea de sub stânci, în neștiut, departe.

— Pârcălabe Duma ai dat de veste ?, întrebă Vodă pe-un bătrân, frumos la înfățișare, călărind ca un zmeu pe-un cal alb, de omăt.

— Da, Mărite Domn. Și ne-așteaptă.

Când să coboare în Soroca, eși întru întâmpinare dintre livezi, mănunchi de târgoveți, cu tot norodul în spate. Starostele, pe-un snop cu aur în spice, purta pâinea și sarea, din care Domnul gustă, aplecându-se mult din șea.

— Ce vești, fraților ?, întrebă Ștefan.

— Bune, Măria Ta. Cât timp stă Ștefan Vodă pe scaunul Moldovei, veștile sunt bune, răspunse starostele.

— Dușmanul ne-a ocolit, Măria Ta. Se vede că oblicise ce-l așteaptă în cetatea Sorocii, vorbi preotul Samoil, întinzând crucea pe care Ștefan o sărută îndelung.

Era în asfințit când au intrat în cetate. Soarele urzia borangicul apusului pe înălțimi. Pe haragii din podgorii atârnavu parcă faguri de mătăsa.

Ștefan Vodă descălecă; trecu mantia unui copil de casă și urcă scările din stânga spre paraclis. Un schivnic ingenunche când îi deschise ușa. Era, în paraclis, liniște, răcoare și fumegare de smirnă. Domnul înaintă în fața altarului și căzu în genunchi. Rugăciunea fu lungă, în încăperea mică și singuratică. Iar când a eșit din paraclis și s'a oprit pe metereze, era parcă un alt om. Pletele, cum îi mătăsa popușoiului sărutate de aurul asfințitului, parcă râdeau culcate pe umeri. În ochi era atâta liniște și pace, ca și cum toată țara odihnia în ei.

Ștefan Vodă, sprijinindu-se cu amândouă mâinile de zidul cetății, privi printr'un crenel, departe, pe-

ste întinsurile Zaporojene. Apoi o pri ochii pe satul Țichinăuca unde'n ferești muria soarele. Pe valea Nistrului inserarea tremura din aripi.

Vodă sorbi adânc aromele câmpurilor culese și se'ntoarse spre inima cetății.

Un oștean bătrân îi întâlnește zâmbirea.

— Incotro privești pârcălabe Micotă ?

— Spre Moldova, mărite stăpâne.

— Spre Moldova ?. Un oștean nu cată nici odată înapoi...

— În luptă, Măria Ta, tot înainte am privit.

— În timp de pace ca și'n luptă, rosti Ștefan Vodă punându-i dreapta pe umăr. Moldova pârcălabe poate avea un hotar la Nistru, moldovenimena însă nu. Ia uite-te prin fereștrica asta. Câte sate poți întâlni în Zaporojenia, mai toate sunt moldovenesti.

— Pân'la apa Bugului, Măria Ta.

— Vezi că știi ? Pân'la apa Bugului Micotă... Dacă nu mă înșel, pârcălabe, tinerețea te-a purtat și pe acolo, surăse cu'nțeleș Vodă.

— Nu cu lupte, Măria Ta.

— Știu... știu... dar tot o luptă să chiamă ș'aceia...

— După cum spune Măria Ta, înțări, închinând puțin capul, Micotă pârcălabil.

Apoi adăugă încet, să n'audă ceilalți.

— De-acolo am ales-o pe Ilinca, Soață.

— De aceia te uiți înapoi, Micotă... Eu mă uiț spre Bug, Pârcălabe, și dorul meu colindă prin toate așezările moldovenesti de până acolo.

— Dacă-mi îngădui, Măria Ta, moldovenii să'ntind și dincolo de Bug, până la cealaltă apă, a Niprului, s'amestecă în vorbă pârcălabil Ciortorovschi: Florești, Doi bani, Poeni și multe altele, sunt sate'n întregime moldovenesti.

— Lucru nou nu-mi spui, pârcălabe, dar îi bine că-l mai amintești... Moldova'i pân'acolo unde-i cel mai îndepărtat sat românesc. Și'ntr'o zi pârcălabe... eu văd și ziua aceia... steagul Moldovei la Nipru...

Zarea începea să se'ntunece; umbrele rodiau pe văi. În depărtare, deasupra satelor din răsărit Craiul Nou înfloria, ca o mustață groasă de moldovan...

Cuvânt către ostași

Lupta este'n toi. Toată țara, părinții, soțiile, frații și surorile voastre și toți Românii de pretutindeni cu dor de binele țării și neamului nostru vă urmăresc cu gândul lor și sunt cu sufletul lângă voi.

Cu genunchii plecați înaintea Sfințelor Icoane, toți ne rugăm fierbinte lui Dumnezeu, pentru biruința voastră asupra dușmanului creștinității, Rusul bolșevic și păgân, dărâmător de biserici și pângăritor de icoane.

Veștile ce ne vin despre vitejia voastră ne umplu inimile de bucurie nespūsă și de neînfrântă credință în biruința neamului nostru asupra hoardelor sălbatice, fără credință, fără Dumnezeu.

Războiul nostru este război sfânt. Noi luptăm pentru dreptatea ce ne-a fost călcată în picioare de Rusul crotopitor. Noi luptăm pentru dezrobirea fraților noștri robiți de Muscalul bolșevic. Noi luptăm pentru moșia părintească și strămoșească ce ne-a fost furată.

Dârzenia cu care luptați voi, dragi ostași, o binecuvintează sutele de mii de eroi ai neamului nostru, cari s'au jertfit pentru păstrarea gliei strămoșești.

Ați scos dulcea Bucovină din ghiarele spurcate ale Rusului bolșevic.

Stalin, fiară blestămată, care stăpânește iadul bolșevic, își mușcă din carnea lui rânduită diavolului și spumegă de mânie, când își vede nimicite hoardele lui sălbatice.

Nu vă lăsați, ostași viteji! Înainte, cu curaj! Dați cu sete în dușmanul vostru! Alungați-l de pe pământul românesc!

Dumnezeu vă poruncește să nimiciți pe acești păgâni cari I-au necinstit biserica și I-au pângărit icoanele.

Dumnezeu v'a ajutat să scoateți din ghiarele lor și scumpa noastră Basarabie și să ne duceți hotarul departe pe pământ moldovenesc până la Bug.

Dumnezeu vă insuflă vitejia, de cere-ați dat dovadă în luptele de până acum, vitejia vrednică de admirația lumii!

Luptați, căci lupta voastră este sfântă!

Înainte! Mereu înainte!

*

Lângă voi, cot la cot și umăr la umăr, luptă împotriva aceluiași dușman, cei mai bravi ostași din lume, ostași germani, frații voștri de arme de astăzi.

Fiți mândri de această frăție, binecuvântată de Dumnezeu. Iubiți pe camarazii voștri germani; și alături de dânsii, luptați cu bărbăție.

Rusul, popor sălbatic și păgân, încearcă prin cele mai nerușinoase și nepermise mijloace, să vâre zăzanie între voi, dragi ostași Români și între frații voștri de arme, bravii ostași Germani.

Rusul bolșevic simte uriașa forță care naște din această frăție de arme și „strâns ca'ntră clește de brațele voastre vânjoase, țipă, urlă, spumegă de mânie și spune minciuni inveninate, ca să scape de voi.

Dar voi nu le dați crezare. Inzeceți-vă și însutiți-vă puterile, prindeți tot mai mult curaj și dați într'ânsii ca'n niște câini turbați.

Loviți-i cu sete! Ucideți-i!

Răzbunați Sfintele Icoane pe care ei le-au pângărit. Răzbunați pe frații voștri Bucovineni și Basarabeni pe cari i-au ucis mișelește, după ce și-au bătut joc de dânsii și le-au furat avutul.

Să luptați vitejește! Luptați cu dârzenie!

Luptați cu credință în Dumnezeu și'n izbânda care va fi a voastră și a întregului nostru neam românesc.

Alături de bravii ostași Germani veți învinge și astfel veți scăpa lumea de drăceasca unealtă jidovească comunismul. Pentru aceasta chiar poporul rus vă va fi în viitor recunoscător și lumea întreagă vă va binecuvânta.

Laurii biruinței vor încununa frunțile voastre de eroi.

Înainte! Mereu înainte.

ȘERBAN POPA

MĂRTURII BASARABENE

De când ne știm aici am fost: străjeri pe malul Nistrului, la poarta occidentului civilizat, către răsăritul barbar și plin de tenebre. Certificatul nostru de naștere și toate mărturiile vremii, aici ne arată a fi văzut lumina soarelui.

Pământurile, pe care astăzi atâți români hălăduesc, sunt ocina noastră, pe care strămoșul nostru Traian ne-a iuvățat s'o apărăm cu „valuri“.

Noi n'am râvnit și n'am călcat pământul nimănui. Ne-am mulțumit cu țarina noastră, așa săracă, bogată, cum era. De bună voie, n'am dat din ea nici o brazdă. Și nici de închiriat n'am avut-o.

Iar când soarta ne-a fost potrivnică și trupul țării sfârtecat de vecini hulpavi, știe o lume întreagă că fiecă palmă de pământ ne-a fost luată cu jaPCA, prin siluire și — de cele mai adeseori — inecați în sânge..

Iată, s'a pornit acum războiul sfânt de desrobire a fraților noștri încăpuți pe mâna muscalului bolșevic prin șantaj și siluire. Și fiecare român, cu puțină doxă la cap, se simte dator să aducă și să citeze probe, prin care să dovedească lumii apartenența Basarabiei la Moldova. Ni se pare de prisos. O axiomă nu se demonstrează. Căci, în afară de cronici și hrisoave colbăite, în afară de istorie, care ne arată drept stăpânitori necontestăți ai ținutului dintre Prut și Nistru, este glasul pământului, care mărturisește pentru noi: din vreme bătrâne, din moși-strămoși, Românii au fost pe aceste plaiuri.

Ne spun asta movilele de pe orice culme, pe care s'a ridicat cândva un foc în noapte, vestitor al primejdiei ce s'apropia;

ne-o grăiesc hățșurile Buceagului, ce-au văzut, în lungul vremii, atâtea hoarde de calmuci sau de tătari, fă-

când cale 'ntoarsă și fugind de mâncău pământul din fața plăeșilor și codrenilor moldoveni, ce-și apărau glia de invazie;

o strigă răspicat Nistrul, când, inspumat, se izbește mândios de țarm, sau — ajuns la liman — o șoptește unduios și trece această mărturie valurilor mării, ca și ele s'o poarte mai departe, în lumea largă;

o plânge doina păstorului, pe care apoi o fură vântul și-o duce ofrandă altor neamuri.

o clipocesc izvoarele și-o sorb druștii cu fiecare strop de apă;

o mărturisesc Hristoșii troitelor dela fiecă răspântie de drum basarabean; până și ciocărlia în fapt de dimineață, când se înalță în triluri către azurul cerului, cântă tot pe românește..

„Și păgânii ridică pretenții asupra ei și mărturisesc minciunos că-i a lor..

De trei ori ne-au luat-o, și tot de-aftătea ori a revenit la matcă.

Dar de data asta, asemeni arhanghelului dreptății, în ziua judecării celei mari, vom plăti toate nedreptățile, strânse veac de veac și strop cu strop și al căror soroc a sosit.

Și'n ziua cea mare, ai cărei zori s'au ivit pe cerul nădejdlor românești, vom plăti toate suferințele îndurate de această mlădiță românească, și ea va fi răzbutată, așa cum profetic a glăsuț d. prim ministru Mihai Antonescu.

„...Atunci, când cuibul năpârcilor va fi fost ars și Europa își va fi întemeiat lumea nouă;

atunci, din umbra zilei de azi, se va ridica, mare ca o profecie, o voce de veacuri și va rosti, ca o cutremurare de nemărginit, ca un îndemn și un blestem:

Basarabie, ești răzbutată!“

ENACHE BEJENARU

INTÂLNIREA MEA CU MOARTEA

de AL. AL. LEONTESCU

Sfârșit de Septembrie 1917. De trei zile plouă mărunț, ploaie mărunță de toamnă. Suntem pe Măgura Cașinului la cota 1100. Aici ne aflăm de două luni de zile, dela sfârșitul ofensivei din Iulie, când, în lupte grele, a fost decimat Regimentul 1 de Marș al Diviziei a 8-a. Pe această cotă, după mari sacrificii, am reușit să ne fixăm, fără putință din partea inamicului de a ne mai scoate de aici.

Prin ploaia mărunță și deasă, ostașii trec prin tranșeele pline de noroi și apă, ca niște fantome. Nimeni dintre noi, care suntem sortiți să stăm de veghe pe muntele acesta blestemat, n'are chef de vorbă. Purtăm încă în suflete amintirea marilor lupte din care nici noi nu știm cum am putut scăpa cu viață. Pocnetul înfricoșător al obuzelor și flueratul ca de albină... piț piț... al gloanțelor mai stăruie încă în urechile noastre. Ne-am bătut doar atâtea zile și atâtea nopți în șir, fără întrerupere, ca niște fiare. Cine dintre noi mai putea judeca atunci? Cine se mai gândea atunci la altceva decât la apărarea cu orice preț, cu orice sacrificiu, a poziției, pentruca inamicul să nu rupă frontul și să nu ajungă în valea Trotușului?

Ne-am încleștat pe poziții cu dinții, cum spuneam atunci cu toții, și nimeni, știam bine lucrul acesta, nu ne putea scoate din ele decât morți. Și am rezistat pe rând la Cireșoiaia, la Sticlărie, la Măgura, pe muntele Războiului și la Mărăști.

Prin ploaia de început de toamnă prin care ne mișcăm, uzi și plini de frig, amintirile luptelor trăiesc în noi mai vii parcă, mai prezente decât oricând. Avem impresia că aceste amintiri crâncene se coboară de undeva din cer pe firele subțiri și cenușii de ploaie și că pătrund în noi odată cu jilvăeala și cu frigul.

Undeva prin ploaie, în dreapta noastră, spre Sticlărie, se aud împușcături răzlețe. Ce-o fi însemnând oare? S'o fi întâlnit vre-o patrulea de a noastră cu o patrulea inamică? Dumnezeu știe!..

Și ploaia cade, cade mereu, mărunț, deasă și rece din cerul care s'a posomorât parcă mai tare ca ieri, ca alaltăieri... Seara se lasă repede, ca o cortină, și sufletele noastre, ale tuturorora nu-și află liniște. Căzâne-

lele cu mâncare, aduse pe cai mărunți din vale, de lângă Comandament, sosesc tăcute, fără zgomot și fără nici o vorbă. Prin șanțuri de comunicație, soldații se strecoară cu gamelele ca să-și primească ciorba fierbinte, atât de dorită pentru mădularele lor pătrunse de umezeală și frig. Când s'a întunecat de tot, când ostașii par niște umbre cenușii, masa este sfârșită.

Hotărâsc din nou numele santinelor duble care trebuie să facă de veghe, din două în două ore, la posturile înaintate de ascultare. Pe o vreme ca aceasta, inamicul poate foarte ușor face „incursiuni“. Odată ordinile date, mă retrag în bordeiul de sub pământ acoperit cu bușteni groși de stejar și cu bucăți de stâncă și pământ. Înlauntru e cald. O sobă de lut primitivă, în care soldatul care mă îngrijește, Gheorghe Pașnicu, a avut grijă să aprindă câteva așchii de brad, aruncă în încăperea bordeiului lumini și umbre pe pereții negrii și reci. Opaitul, care arde zi și noapte pe o policoară de scânduri, clipește somnoros, ca și cum i-ar fi somn.

Mă'ntind, așa cum mă aflu ud de ploaie, pe un fel de pat făcut din pământ și acoperit cu cetină de brad și cu o foaie de cort. Cetina ține loc de saltea, iar foaia de cort înlocuiește cearsăful.

Soldatul Gheorghe Pașnicu, ghemuit lângă sobă, mă întrebă :

— Da' nu mâncați, dom' elev ?
Ii răspund, obosit :

— Mai târziu, Gheorghe !..

Am stat așa lungit cu fața în sus, cu ochii închiși, dar fără să ațipesc, până s'au uscat hainele pe mine. M'am ridicat apoi în capul oaselor, am tras câteva gături de țuică dintr'un bidon, și am sorbit cu lăcomie toată ciorba de fasole din gamelă. Pașnicu a avut grijă să-mi facă la soba, care scotea mai mult fum, decât încălzia, o cafea de... orz. Am băut câte o căniță de cafea împreună și am fumat câte două țigări. N'am schimbat nici o vorbă în timpul acesta amândoi. Ploaia de afară ne amortise nu numai oasele, dar și limbile. Am spus apoi în gând amândoi rugăciunea, am făcut câte trei cruci și ne-am culcat.

Am adormit repede, un somn greu, ca de plumb. Și visul s'a ani-

nat de sufletul meu, pe furiș, ca peștele de undiță...

...Ușa bordeiului s'a deschis încet-țet, fără zgomot și în prag apăru o femeie înaltă, numai oase, numai rânjet, cu o coasă enormă pe umărul drept. O priveam înfricoșat. Unde o mai văzusem și când o văzusem pe această femeie? Amintirea vine să mă lămurească greu, dar vine. Da, am văzut-o cu mulți ani în urmă într'o carte de citire de școală primară. Sunt dumerit : e moartea. Femeia schelet, fără ochi în orbite, cu dinții numai rânjet, cu coasa pe umărul drept, înaintează înspre mine. Eu nu mă mișc. Mă uit la ea și aștept. Dar ce aștept? Nici eu singur nu știu. Femeia se uită în ochii mei cu orbitele golite de ochi. Se oprește lângă mine, se apleacă de-asupra mea și îmi face semn s'o urmez. Dar unde, unde vrea să mă ducă? Pe care drum, spre care viață? Inima mea bate în piept inebunită de groază. Viața mea se apropie de sfârșit. O simt aceasta, o simt din suflarea rece, de ghiață a femeiei care mă chiamă cu ea. Dar, nu mai e timp de pierdut. Sar drept în picioare și pun mâna pe carabină. Apoi răcnesc din toată ființa mea :

— Nu merg cu tine! Vreau să trăiesc! Ieși afară, femeie!..

Moartea stă neclintită în fața mea și orbitele fără ochi mă privesc. Rânjește cu dinții parcă mai tare. Apoi se răsucesc pe călcâie în sunet de oase, întorcându-mi spatelul și pornește spre ușă cu coasa pe umărul drept. Se oprește în pragul bordeiului, se întoarce cu fața la mine și cu o voce din altă lume îmi spune :

— Mă vei urma atunci altă dată!..

Și s'a făcut nevăzută...

...Trezit din somn de răcnetul meu sălbatic, soldatul Gheorghe Pașnicu se uită la mine, cum stam cu carabina în mijlocul bordeiului, somnoros și nedumerit. Apoi, mă întrebă cu teamă :

— Da' ce s'a întâmplat, dom' elev ?

Obosit mă lungesc pe pat și după câteva clipe de tăcere îi spun visul pe care l-am avut. Soldatul, liniștindu-se, se culcă din nou și-mi răspunde cuprins de somn :

— Ți-a murit moartea, dom' elev !..

În bordei se făcu liniște. Numai opaitul sfârâia din când în când. De afară, venia înăbușit, ca un scâncet de copil, plânsetul mărunț al ploaiei de sfârșit de Septembrie.

SERGEANTUL FLOREA CONSTANTIN

de N. DUNAREANU

Ce era el la despărțirea noastră ? Un copil firav, cu ochii scânteietori și atât de gingaș că eu adesea mă miram cum își poartă în spate ranița și pe umeri pușca... în lungile noastre marșuri și exerciții de noapte.

Cu toate că puterile nu-l ajutau, căci abea împlinise 21 de ani, observam la dânsul o putere de voință, cum rar mi-a fost dat să întâlnesc.

Niciodată nu l-ai fi auzit plângându-se, ori codindu-se când trebuia să execute o însărcinare.

Deaceea când a venit întâia oară în plutonul meu l-am îndrăgit dintr-o dată și-l luai sub protecția mea, deși el nu ceruse acest lucru.

Aflasem că era copil de gospodar de, prin părțile Bucureștiului, părinții lui țineau grădini de zarzavat, aveau vite de muncă, în sfârșit erau oameni înstăriți.

De aceea, când am primit ordinul că trebuie să plec la armata din Dobrogea, unde aveam o însărcinare specială, cu foarte mare greutate m'am despărțit de plutonul meu, dar mai ales de Florea Constantin...

Se uita în ochii mei și parcă-mi spunea :

— Să dea Dumnezeu, să ne vedem sănătoși...

Am strâns mâna soldaților mei și i-am dăruit multă sănătate, sfătuindu-i că atunci când va bate ceasul, să-și facă datoria de Români și am plecat.

Care mi-a fost mirarea, când depărtându-mă, aproape un kilometru de cazarmă, la capătul șoselei care ducea spre oraș, îl văd înaintea mea pe Costică.

Ținea în mână un buchet de albăstrele și mă aștepta.

— Domnule Sub-Locotenent, țineți florile acestea ca o amintire și să nu mă uitați...

Mi-au dat lacrimile și l-am îmbrățișat.

Costică venise pe alte drumuri, culesese florile și-mi așinuse calea.

Acestea se petreceau în ziua de 7 August 1916.

A doua zi am plecat cu detașamentul la Cernavoda...

Oricât ar fi fost acolo de bine și slujba mai ușoară căci într-o privință nu eram în linia focului, totuși gândurile mă purtau la camarazii mei, în mijlocul cărora trăisem ca într-o familie, în vremea deselor concentrări.

Și nu era ocazie, ca atunci când aveam prilejul să nu întreb de ai mei din Regiment, cari trecuseră în Transilvania și să nu mă interesez și de Costică Florea.

Peste o lună și jumătate, am pri-

mit ordin să mă întorc la Regimentul meu.

Spun drept, că a fost o zi de bucurie pentru mine, atunci când am primit foaietele de drum și m'am văzut în tren.

Deși eram în dosul frontului, toată ziua ne băteau aeroplanele inamice, așa că puteam muri din ceas în ceas, fără să fi făcut cine știe ce ispravă. Și-apoi, gândul că după moartea mea o să spună toți că a-nume m'am strecurat și-am fugit de front, ca un laș, mă chinuia amar.

Am ajuns regimentul într'un sat din poalele Carpaților... Era în sepoaz după o luptă grea... Mulți muriseră și golurile se umpluseră cu noi detașamente, venite de la partea sedentară...

Cu mare jale, ascultai moartea atâtor camarazi scumpi, care pieriseră pentru Țară... am întrebat :

— Dar Costică Florea ?

— E sănătos și bine, îmi vorbi Plutonierul Major. Am trimis să-l chem...

Când l-am văzut înaintea mea oprindu-se și făcând front, nu-mi venea să cred că e el...

Dar acum era alt Costică... Ochiul îi deveniseră severi... Fața îi se bronzase, vocea lui era mai bărbătească... În toată firea — un ce de om încercat și plin de răspundere...

L-am bătut pe umeri, i-am mângâiat obraji și am cerut să fie iarăși în plutonul meu.

Acuma era mâna mea dreaptă. Însă copilașul acela, cu ochi sfioși și firavi, devenise el profesorul meu...

În toiul luptei, ori a unei recunoașteri, el mă învăța ce trebuie să fac.

— D-le Sub. Locotenent, ascundeți-vă aici, ori să înaintăm pe cealaltă parte... Iată ghiuleaua acela are să se spargă dincolo... Să fugim în pălănia care o face.

Și eu vedeam că vorbele și sfaturile lui sunt drepte... și că practica vieții face mai mult de cât teoriile pe care i le vârașem eu în cap în timp de pace...

Veniră și alte zile mai grele de toamnă târzie, cu nopți de burniță și fulguri de zăpadă...

Și'n tranșele noastre ploua și noroiul până la genunchi.

Costică, fără să știu eu, lua câțiva soldați, se strecura din tranșee, culegea coceni ori buruieni, venea cu maldărul și le pune sub mine...

— Puneți capul pe brațele mele și dormiți puțin D-le Sub. Locotenent, eu stau de veghe...

Și așa am dus-o în multe lupte grele până a trebuit să ne retragem în Moldova...

S'apropia Crăciunul și noi stam tot răzlețiți în cantonament prin casele sătenilor, până când într'o zi veni un ordin de la Divizie, că trebuie să ne construim barăci în pădurea Tătărenilor de lângă Huși...

Să-l fi văzut, acum pe Sergentul Costică, căci îl avansase sergent, cu ce dragă alea copacii, pune să-l taie, îi jupuia de coajă, și venea cu corvoada la locul indicat... unde trebuia să ne facem culcușurile...

El care-n meseria lui făcuse răsaduri, semăna legume, mergea cu ele pe piața Bucureștiului, parcă s'ar fi născut de când lumea zidar și constructor de bordeie...

Peste o lună, bordeiele erau gata și noi ne mutarăm în ele...

Alți camarazi veniră de la partea sedentară și serile ni le petreceam în povestiri de lupte, amintiri despre cei căzuți în fața inamicului, locul unde au fost îngropați și felul cum au murit.

Sergentul Costică Florea, era cel mai sincer povestitor, căci fusese martor și de aceea toți îl ascultau cu drag...

Primăvara veni și instrucția începu.

Pădurea inverzia, văzând cu ochii și ghioceli, violetele răsăreau sfioase, din spuma omătului și mustul pământului.

În vremea repauzului Costică Florea se ducea în pădure, culegea un mănunchi de floricele și venea drept la mine.

— Să trăiți domnule sub. locotenent, am cules florile acestea pentru d-vs.

Gingășia lui îmi umplea ochii de lacrimi.

Alte dată, îmi povestea de casa lui, de răsaduri, de felul cum el le pregătește și mă ruga că dacă ne-om întoarce sănătoși acasă, să vii pe la dânsii să le văd gospodăria și să fac cunoștința cu părinții lui.

Îi promiteam toate acestea din dragoste, nu de formă... și el era fericit când auzea din gura mea că n'am să-l uit.

— Vin Costică, să știi că volu veni, numai D-zeu să ne ție să nătoși...

Dar într'una din zile văzui că Sergentul Costică n'a țesit la instrucție.

Când m'am întors dela exerciții, m'am dus la infirmerie.

L-am găsit întins pe un pat de campanie, stând și privind cu ochii spre ușă ca și când aștepta pe cineva...

M'am apropiat de patul lui și punându-i mâna pe frunte, am văzut că-i arde ca focul...

— Ce ai Costică, ce te doare ?

— N'am nimic d-le Sub-Locotenent... dar mi-e frig.

— Îți trebuie ceva... să-ți aduc...

— Nu d-le Sub-Locotenent, aici am de toate, dar nu mi-e foame...

Îi privii lungă vreme fața îmbujorată, ochii aprinși și făcui semn

plutonierului infirmier, să vie după mine...

— Ce-a spus doctorul? îl întrebai eu...

— Se teme să nu fie exantimatic, d-le Sub.-Locontent.

Și așa s'a întâmplat, căci peste trei zile boala se declarase.

L-au evacuat la Spitalul din Huși. Acum nu-l mai puteam vedea.

Șase săptămâni, cât a ținut boala, mereu mă interesam de el.

Când a intrat în convalescență, m'am dus să-l văd... Era de nerecunoscut.

Ochii i se infundaseră în orbite, pielea se lipise de oase, vocea stinsă și mai mult un găngăvit din care nu înțelegeai nimic. Figura lui nu arăta decât un zâmbet amar...

M'a rugat mai mult prin semne să scriu acasă, la părinții lui, căci eram în vremea armistițiului...

Ceeace am și făcut...

Peste trei săptămâni s'a întors într'un hal de nerecunoscut, la Regiment...

Scăpase de boală, dar ce folos, căci își pierduse mintea și aproape nu cunoștea pe cei din jurul lui.

Sta toată ziua sub un copac, în poala pădurii, culegea flori, se juca cu ele, le pune la capelă și le arăta camarazilor cu degetul, răsând și rostind cuvinte fără șir...

Colonelul nostru, om tare milos, dădu ordin să-i dea vin și coniac la masă, lucru foarte rar pe atunci.

Și iată că într'o zi, curierul mi aduse o scrisoare din București, pe numele sergentului Costică Florea.

M'am dus repede la dânsul. Costică sta sub copacul lui iubit și se juca cu floricelele.

Iată ce-i cetii...

Scumpul nostru copil

Am primit rândurile tale și am plâns de bucurie că ești sănătos... D-zeu te-a avut în paza lui și noi părinții tăi, tare ne-am rugat Celul de Sus ca să-ți dea D-zeu putere, să învingi toate greutățile.

Noi suntem sănătoși și tare mult te dorim, să vii acasă... Am făcut semănătura și răsădurile toate s'au prins de minune... Toate și toți te așteaptă pe tine, dragul nostru copil.

Gherghina, soru-ta și nașul Vasile te sărută și spun să le scrii ziua când ai să vii ca să-ți iasă la gară înainte.

Ai tăi părinți, care te doresc

Neculai și Paraschiva

Tot timpul cât l-am cetit scrisoarea, Costică n'a scos nici un semn de bucurie. Degeaba mă uitam în ochii lui și repetam frazele: îl întrebam dacă a înțeles ceva, el se mulțumea să îngâne aceleași vorbe: Da e frumos, vai ce frumoase sunt florile... nu?

M'am depărtat de bietul Costică cu inimă zdrobită...

În ziua de 19 Iunie 1921 inspectam regimentul 85 la sectorul Tașnadului în Selagiu.

În câteva zile am primit ordinul

să plecăm în Basarabia care se ocupase de trupele noastre.

Compania noastră făcea și ea parte. Până la Reni am mers cu trenul. De aici trebuia să mergem pe jos.

Bucuria era mare, prin satele prin care treceam și Moldovenii erau fericiți că i-am scăpat de bolșevici.

Costică în tot timpul marșului, sta în căruță.

La Cartal, sat mare moldovenesc pe malul Dunărei, ne-am oprit ca să înnoptăm.

Puțin după încartiruire, m'am dus la Costică și l-am luat cu mine.

Am ajuns la malul Dunărei. Era în amurg. Dunărea curgea lină, învăluită într'o pulbere de aur... Malurile păreau țivite cu purpură...

De cealaltă parte apăreau pădurile Dobrogei, învăluite într'o ceață fină și argintată.

Zorile erau limpezi și pline de strălucire.

— Iată Costică, suntem acum în Basarabia noastră, care a stat 100

și ceva de ani sub stăpânirea străină. Dincolo e Dobrogea, pământ străbun a lui Mircea cel Mare...

Așa-i că te bucuri?

Costică la toate vorbele mele, mă privea cu mirare și se mărginea să răspundă încet... Da... da... Basarabia!... Dobrogea...

— Știi Costică, tu ai luptat pentru dezrobirea pământului strămoșesc, și-n curând are să-ți vie și o decorație. „Virtutea Militară”... D-l Colonel ți-a făcut raport...

Costică se uita la mine, cu ochii lui rătăciți, dar blânzi, dădu din umeri, murmura vorbe fără înțeles... se oprea... și-arăta cu mâna la un fluture, care sbura în apropiere, ori la o pasăre care cânta în văzduh.

Ne-am întors la cartierul meu și l-am dat în primirea ordonanței mele să aibă grijă de el să-l ducă acasă la bietii lui părinți.

A doua zi, am plecat mai departe spre Cetatea Albă.

N. DUNAREANU

GRANIȚA

După ce am văzut companiile, la exerciții și aplicațiuni, în teren, am rugat pe colonel să aleagă una din companii și să facă oamenii întrebări din geografia și istoria neamului.

— „Cum te cheamă?” întrebă colonelul, punând mâna pe umărul unui caporal chipeș dela aripa dreaptă a companiei.

— „Să trăiți, domnule colonel, sunt caporalul Moga din regimentul 85, batalionul I-ii, compania 3-a, plutonul I-ii din județul Bihor, comuna...”

— „Bine, bine, destul, lasă plutonul și comuna; eu vreau să ne spui tu, cari sunt hotarele României Mari?”, îi zise cu blândețe colonelul.

— „Da, să trăiți, știm...” și Moga începu: „la răsărit ne învecinăm cu țara rusului, de care ne desparte apa Nistrului; la miazăzi avem de vecini pe sârbi și pe bulgari, între noi curge apa cea mare Dunărea și mai este o linie de grăniceri dela Turtucaia la Balcic; la miază-noapte stă cehoslovacul, leahul și rusul peste Tisa, Prut și Nistru, iar la apus ne învecinăm cu ungurii de cari ne desparte o linie „covițională” care pleacă dela Macău pe Mureș și trece pe la răsărit de Batania și prin Curtici...” Aci Moga se poticni, rămase puțin pe gânduri și iar începu cu îndrăzneală: „Da, să trăiți, pe la apus de Curtici... cu maghiarii... de care ne desparte o „covițională”... prin Macău și Batania și pe la apus de Curtici... și mai merge... și mai trece mai sus...” și iar se poticnea și tot așa o începea dela cap și-o ținea între Macău și Curtici și se frământa și-și răsucea gâtul puternic

în guleru-i jilav, iar de sub capela păroasă se prelingeau pe obrajii lui aprinși stropi mari de sudoare. Degetele-i jucau pe cusătura pantalonilor par'că gâdela o cobză și nu-i venea în minte, bată-l, nici satul care venea după Curtici și nici celălalt, necum altele vreo treizeci până dincolo de Satu Mare.

Era mândios, că nu-l ajuta aducearea aminte și tot mai îngâna: „Macău... Batania... Curtici”... dar tot mai încet și mai stins, până când se potoli de tot cu vorba și rămase țeapăn și îngândurat.

Un ogaș adânc se croise între sprâncenele-i stufoase și înflorate și cu fruntea lui masivă de țaran dârz și ambițios, plecată spre pământ, părea un atlet sublim, care se pregătește pentru asaltul final, hotărât să nu cadă.

Nicio șoaptă nu se auzea, doar un zbrârnăit de tăun în văzduhul fierbinte și uruitul muzical al unei căruțe, care se tot apropia.

Un sentiment greoi ne stăpânea pe toți și era cât pe aci să pun capăt acestor clipe apăsătoare, când deodată Moga ridică fruntea și luminat ca un arhanghel, căutând cu tărie și încredințare în fața noastră și întinzând stânga către apus, izbucni triumfător: „Tisa ar fi să fie, domnule general!”

— „Bravo, Moga!” izbucni și eu, în adevăr ușurat și luându-l de nas părintește, adăugai: „Bravo Moga! și tu ar fi să fii sergent, că minunat ai scurtat-o, bate-o de „covițională!”

Și l'am făcut sergent și-așa tot crește România noastră.

General M. OLTEANU

CĂPITANUL EPURE

Svonul cutreerese satele de pe malul Nistrului, ca biciul unui fulger. Știrea cea grea turnase otravă în inimile moldovenilor și izvor de lacrimi răsări în ochii tuturor. Nu credea nimeni că pământul românesc, că ogorul moștenit dela strămoșii jertfiți să-l apere, poate fi necinstit de călcâi vrăjmaș.

Era zi călduroasă de vară cu fluvii de lumină și belșug de aur pe holdele coapte. Numai pe sufletele celor așezați de veacuri la hotar, coborise pâcla grea a durerii și-a morții.

De pe tot malul Nistrului, dela Otaci în jos, dela Rughi, dela Iarova, dela Bremenciucul grămădit între stânci și râpe, eșiră țărani ca la înmormântare. Nu s'auzia glas, de par'că erau străini de vorbă și de obârșie. Numai ochii cercetau zarea ucrainiană, până departe, oblicind drumurile ce s'ascundeau printre sămănături și de pe care trebuiau s'apară cei nedoriți.

Unii, îngroziți, încercau să'ncarce fărâme de averi, neștiind ce să ia din gospodăria unde agonisise o viață de trudă. Alții, cu sărăcia în bucele, plecau deadreptul, pe jos, peste dealuri, spre o gară îndepărtată, cu nădejdea c'ar scăpa de primejdia ce se apropia.

Când au văzut că preoții și învățătorii își iau rămas bun, au înțeles adevărul și n'au mai putut opri plânsul. Și-au plecat unii spre biserici să'ngenunche și să ducă lacrimi prinos icoanelor; alții s'au îndreptat spre țințirimi. Acolo s'au aplecat pe morminte și-au vorbit cu cei dragi. Era sub fiecare cruce, un părinte, un frate, un urmaș. Era în fiecare groapă un creștin, un român, culcat odihnei în glia ce-a fost totdeauna aceiași, din răsărit la Tisa.

N'a fost o mai adâncă înțelegere în tăcerea dintre cruci, ca în ziua aceea din sfârșitul lui Iunie. Și-au priceput cei vii porunca morților și s'au întărit în credința cea mare, în ziua care trebuie să-și sune sorocul odată.

Satul moldovenesc al Cosăuților era și el în fierbere. Țărani forfoteau pe drumurile dintre livezi așteptând. Femeile sprijiniau gardurile, temându-se să iasă din ogradă. Tovarășii gospodăriilor, câinii, începură să urle, presimțind nenorocirea.

Peste stâncile de granit roș, peste podgoriile înșirate covoare pe dealuri, peste zarea deschisă larg, coasa morții amenința secerișul ei.

Dincolo în orașul Iampole se vedea învălmășală. Oștire, cai, mașini, tunuri, împletiau încurcături pe u-

lițe. Și Nistrul tăcut, mergea încet, pe sub livezi și stânci, să ducă satele răzăsești și de mazăli, poveste de mângâere.

Un călăreț sosi, vijelie.

— E adevărat, fraților ?

— Adevărat, măi Toadere, bată-i nevoia și urgia.

— Asta nu se poate, măi oameni buni.

— O să vie vremea când n'are să se poată da'amu să vezi că să poți, răspunde un bătrân apropiindu-se de călăreț.

— Da'pi la Egoreni ci s'audi ?

— Ca și pe-aici, vești răli...

De la pichetul de grăniceri sosi un băețăș găfâind. Răcni, aprins la față și cu sufletul în țipăt :

— Trec...

De dincolo, dinspre satul Praguri, plutiau câteva bărci. Înainte de-a cobori bolșevicii pe mal, un escadron de cavalerie umplu hudita dintre livezi, coborât din spre ruinele de pe deal.

Comandantul escadronului, căpitanul Epure, sări de pe cal, ordonând descălecarea. Cu caii la mână înaintară spre mal.

Bărcile ajunseră la țarm. Câțiva comuniști, în straie fumurii, se dădură jos, încet și greoi, de par'că ar fi avut poveri în spate. Priviră speriați pe ostașii români și se îngămădiră, mănunchi.

A fost o clipă de grea tăcere. Între ei și ai noștri o lespede de piatră se puse stavilă.

Bolșevicii priviră'n urmă, spre Praguri. Alte bărci grămădi ajutoare, înseninând fața celor dintâi.

Un comunist se desprinse din mulțime și eși înainte. Vorbia o moldovenească pocită, cum pocit era și chipul lui de rus cu fruntea cât muchia cuțitului, nasul gogoșar turtit și ochii spălăciți ca floarea albastră după ploaie.

— Ce-a spus ?, întrebă căpitanul Epure pe-un sergent ce-i sta în spate. Până să primească răspunsul glăsu-i a doua oară și căpitanul înțelese.

— Asta nu se poate, răcni furios căpitanul.

— Predai arma, spus odată.

— Eu arma ? Nu vezi că n'am armă ?

— Pistol predai.

Acum ofițeru lsurâse. Nu credea că poate fi altceva decât o glumă. Rusul înaintă un pas și îndrăzni să'ntindă mâna.

— Predai arma, răsti vorba iarăși.

— Ofițer român care să predeie arma ?... Ai mai auzit una ca asta ?

Dintre comuniști se năpusti unul mărunț, pistriuat și cu ochi roșii ca jarul.

— Haide mai repede, dă revolverul, că n'avem chef de sfat, spuse lifta, fudulindu-se că vorbește pe'nțeleș.

— Ce spui ? Arma ? Gloanțe am și vi le pot da, arma este a țării, răspică răspunsul căpitanul.

Soldații români se priviră cu'nțeleș apropiindu-se.

Voi să fiți cuminți. Așa-și ordinul. Răfuiala cu ei o'mplinesc eu.

Și când bolșevicii năzuiră să-l împresoare, ofițerul întinse revolverul. Șase gloanțe nimeriră'n plin...

Cel din urmă îi găuri tâmpla.

Căzu la pământ. Sângele întinse pe obraz panglica roșă din drapelul țării. Roti privirea cuprinzând în ea ostașii lui dragi.

Murmură, cu ultimele puteri în glas :

Spuneți acasă că comandantul vostru n'a rușinat armata română.

Apoi, s'audă parcă numai sergentul :

— Feciorul Generalului Epure și-a făcut datoria... Tata poate odihni în liniște în cimitirul dela Buzău...

Pleoapele căzură, rămânând o dungă senină a ochilor îndreptată spre cerul limpede ce se boltia peste Moldova.

Cpt. rez. D. IOV

D. Prof. G. Alexianu, guvernatorul Transnistriei, urează bun sosit M. S. Regelui tuturor românilor și Mareșalului I. Antonescu, pe pământul dezrobit, în orașul Tiraspol.

Domnul Mareșal Ion Antonescu studiază pe hartă mersul operațiunilor pe front.